

แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ

ขวัญใจ สัสดีเดช¹ สุนทรี วรรณไพเราะ^{2*}

¹ โรงเรียนบ้านคลองนิน

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, suntaree@tsu.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ คำสำคัญ: การบริหารจัดการ สถานศึกษา; สถานศึกษา พื้นที่เกาะ วันที่รับบทความ: 10 สิงหาคม 2568 วันที่แก้ไข: 9 ตุลาคม 2568 วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 19 ตุลาคม 2568	บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ (ประกอบด้วย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา บริบทของโรงเรียนในพื้นที่เกาะ มิติการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ โอกาส อุปสรรค ความท้าทาย ปัจจัยความสำเร็จ แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ) เป็นความท้าทายที่ซับซ้อนและมีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น ปัญหาด้านภูมิศาสตร์ การคมนาคมที่ยากลำบาก และทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา โดยปัญหาหลักที่พบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ปัจจัยสนับสนุน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์และผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมควร ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล บริหารให้ยืดหยุ่น และนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อตอบสนองข้อจำกัดของพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างจริงจังเพื่อสร้างความรู้สึก เป็นเจ้าของ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู จัดการนิเทศภายในและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทักษะการสอนที่จำเป็น สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวข้ามข้อจำกัดได้อย่างยั่งยืน การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการผสมผสานหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนานวัตกรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Educational Management Approach in Island-Based Schools

Kwanjai Satsadeedech ¹ Suntaree Wannapairo^{2*}

¹ Klongnin School

² Faculty of Education, Thaksin University

* Corresponding author, suntaree@tsu.ac.th

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<i>Academic article</i>	This academic article aims to present the management of educational institutions in island areas, encompassing the role of school administrators, the context of island schools, management dimensions, best practices, opportunities, obstacles, challenges, success factors, and management guidelines. Managing schools on islands presents a unique and complex challenge due to several limitations, including geographical isolation, difficult transportation, and limited resources. These factors directly impact the quality of education, leading to key issues in administration, instructional management, supporting factors, and external coordination. Therefore, school administrators play a crucial role as strategic and change leaders to drive educational quality in these specific contexts. Practical management guidelines should include Strategic and Transformative Leadership. Administrators must have a broad vision, flexible management, and the ability to utilize innovation to address local constraints. Promoting Participation and Collaboration: Actively involving the community in management to foster a sense of ownership and focusing on Teacher Development Providing continuous internal supervision and professional development for teachers, with an emphasis on essential and contextually appropriate teaching skills. Building Multi-stakeholder Collaboration Administrators must be at the forefront of creating collaborative networks with teachers, parents, and the community to collectively drive sustainable educational development. In conclusion, successful management of island schools requires a combination of decentralized governance, community participation, innovative development, and, most importantly, the administrator's leadership in building collaboration across all sectors to genuinely improve the quality of education for students.
Keywords: Management approach; Island-based school	
<i>Received: 10 August 2025</i>	
<i>Revised: 9 October 2025</i>	
<i>Accepted: 19 October 2025</i>	

บทนำ

พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานกระแสรับสั่งด้านการศึกษที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม 3) การมีงานทำ 4) เป็นพลเมืองดี คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ จึงนำมาเป็น หลักคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคน ในประเทศมีความตระหนักรู้ยิ่ง ดังที่ได้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีพันธกิจในการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย และสร้างโอกาส ความเสมอภาค เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ เช่น โรงเรียนในภูเขาสูง ถิ่นทุรกันดาร และพื้นที่เกาะ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่เหล่านี้เป็นความท้าทาย (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568) ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะในประเทศไทย อาศัยด้วยบริบทพื้นที่เกาะที่เป็นความท้าทายที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และการเข้าถึงพื้นที่เกาะ โรงเรียนบนเกาะมักประสบปัญหา ขาดแคลนบุคลากรและมีอัตราการโยกย้ายเปลี่ยนงานสูง ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ทรัพยากรด้านงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำกัด รวมถึงต้นทุนการดำเนินงานที่สูงกว่าปกติ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาที่เท่าเทียม ในการนี้เพื่อดำเนินการหาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ เพื่อพลิกข้อจำกัดให้เป็นพลังขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ชุดิมาพร เชาว์โน (2562) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานในสถานศึกษาในฐานะ เป็นผู้นำผู้กำกับ ดูแล มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างงานเพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา เป็นผู้ชำนาญการทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมกรปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีขึ้นในหน่วยงาน ทำหน้าที่บริหารงานในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมการบริหารงาน 4 ฝ่าย เป็นผู้นำการคิดและตัดสินใจโดยให้ผู้รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการจัดการศึกษาการควบคุมการดำเนินงาน การบริหารงานการระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งชุมชนและผู้ปกครอง โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์

เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และเวลาในดำเนินการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา (เบญจพร สุคนธร และคณะ, 2564)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำหรือผู้บริหารแสดงออกมา โดยสังคมคาดหวังว่า ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องแสดงออกตามหน้าที่ ของตำแหน่งบริหารให้สอดคล้องกับหน้าที่ ตามแผนการในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติโดยเน้นการส่งเสริมสนับสนุน รูปแบบการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง วางแผนกำหนดนโยบายและ ยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพแก่บุคลากร (จิราภรณ์ บุญสุนีย์, 2567)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีความสำคัญยิ่งในสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีดิจิทัล กลายเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นทั้งผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถปรับตัวและนำพา สถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่เกิดจากเทคโนโลยี (สรารุจ ปัดตั้งทนาง และคณะ, 2568)

ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจรูปแบบการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เครือข่าย และการสื่อสาร ที่เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ การนิเทศและระบบการเขียนรายงานผู้บริหาร สถานศึกษาต้อง ดำเนินการจัดระบบการประสานงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้องในดำนนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน การวินิจฉัย สั่งการ การนิเทศ และกระบวนการบริหารงาน (พงษ์นรินทร์ อินตะ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและความสำเร็จของสถานศึกษา โดยต้องเป็นทั้งผู้บริหารจัดการ ผู้สนับสนุนบุคลากร และผู้สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องปรับตัวให้ เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และพร้อมสำหรับโลกปัจจุบัน

2. บริบทของโรงเรียนในพื้นที่เกาะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีพันธกิจในการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาสถานศึกษาให้มีความ ปลอดภัย และสร้างโอกาส ความเสมอภาค เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สำหรับผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ เช่น โรงเรียนในภูเขาสูง ถิ่นทุรกันดาร และพื้นที่เกาะ การจัดการ ศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่เหล่านี้เป็นความท้าทาย เนื่องจากปัญหาการคมนาคมที่ยากลำบาก ทำใ้ นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถเดินทางไป - กลับโรงเรียนได้ภายในวันเดียว การเข้าถึงบริการทางการศึกษา จึงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ โรงเรียนเหล่านี้มักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้ต้องมุ่งเน้นการ หาเลี้ยงชีพมากกว่าการส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน โรงเรียนพื้นที่เกาะ หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ที่เป็นเกาะ มีน้ำล้อมรอบ และถูกตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่ตลอดทั้งปี การเดินทางเข้าถึงทำได้โดยเรือเท่านั้น มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนพื้นที่เกาะจำนวน 124 แห่ง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568)

Vehachart (2024) ชุมชนเกาะเผชิญกับความท้าทายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการแยกตัว การมี ทรัพยากรจำกัด และความเปราะบางต่อภัยคุกคามทางสิ่งแวดล้อมการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม ความยืดหยุ่นของชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมในพื้นที่เกาะ โรงเรียนพื้นที่เกาะ มักเผชิญกับอุปสรรค เช่น การขาดแคลนครู ขาดจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน และปัญหาความเกี่ยวข้องของ หลักสูตร

ประพันธ์ ปานเต้ง และสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2567) โรงเรียนในพื้นที่เกาะส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญและคล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ปัญหา ด้านการบริหารจัดการ อัตราครูต่อนักเรียนในแต่ละระดับชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน และครูไม่ครบ ชั้น 2) ปัญหาด้านการสอน ครูส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับสภาพครูไม่ครบชั้นและนักเรียนแต่ละชั้นมีจำนวนน้อยหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับนักเรียน สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน โรงเรียนในพื้นที่เกาะได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนน้อย อาคารเก่าโรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากร จากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนักและ 4) ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน

การจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่เกาะมีอุปสรรคสำคัญจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ห่างไกล การเดินทางที่ลำบาก และทรัพยากรที่จำกัด ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ยังยั้งยั้งจึงต้องอาศัย การสนับสนุนและการบูรณาการจากทุกภาคส่วน

3. มิติการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ

สุชานา ชวนะสุพิชญ์ (2562) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ นิวซีแลนด์ การวิเคราะห์และแนวทางประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ นิวซีแลนด์ ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพสูง โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การกระจายอำนาจการบริหารจากรัฐบาลกลาง ไปสู่สถานศึกษาโดยตรงผ่าน คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากประชาชนในท้องถิ่น เช่น ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน (ในระดับมัธยม) รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณแบบยืดหยุ่นและสนับสนุน ความเท่าเทียมกัน ทำให้แต่ละสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านวิชาการ บุคลากร และงบประมาณได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายและสนับสนุนทางวิชาการ ส่วนการประเมินคุณภาพการศึกษาจะดำเนินการอย่างเข้มข้น ทั้งจากหน่วยงานภายในและองค์กรอิสระภายนอก

นันทชัย แอบู (2566) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่เกาะ เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพังงา ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่เกาะ ในจังหวัดพังงา ได้มีการสร้าง "รูปแบบการบริหารการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง" หรือ Transformative Learning Administration Model (TLA Model) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้สำหรับ ศตวรรษที่ 21 รูปแบบ TLA นี้ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอนที่เรียกว่า "RAPDLE Stages" ได้แก่ R (Awareness) การสร้างความตระหนักรู้ A (Analysis) การวิเคราะห์และตั้งเป้าหมาย P (Planning) การวางแผนและออกแบบ D (Development) การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร L (Action) การลงมือปฏิบัติ E (Evaluation) การประเมินผลผลการทดลองใช้รูปแบบนี้พบว่าครูมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ ทักษะการเขียนแผนการสอน และภาวะผู้นำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า TLA Model เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่เกาะ

อุบล หนูฤกษ์ (2564) ได้กล่าวว่า การศึกษารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดย ใช้การสร้างสรรคเป็นฐาน โรงเรียนในเครือข่ายเกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การพัฒนาครู การฝึกอบรม การนิเทศ การ

ประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐานผลที่ได้จากการศึกษา ในการทราบถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครู เขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ สามารถประยุกต์ผลการศึกษาในการพัฒนาครูโดยการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐาน

ประพันธ์ ปานแต่ง และสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2567) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในพื้นที่เกาะศรีบอยา จังหวัดกระบี่ ได้ข้อค้นพบเป็นแนวทาง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแกนนำขับเคลื่อน โดยมีแนวทางหลัก 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผนการเรียนการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้หลักสูตรที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจัดอบรมทักษะการสอนแบบคละชั้นเรียนให้กับครู ด้านการนิเทศภายในและการประเมินผล ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการใช้เครื่องมือประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นพัฒนาการของนักเรียนรอบด้าน ด้านการส่งเสริมสื่อและสิ่งสนับสนุน ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงส่งเสริมการใช้สื่อต้นทุนต่ำที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ด้านการจัดชั้นเรียน ผู้บริหารควรทำงานร่วมกับครูเพื่อวางแผนตารางสอนและออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่น เพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนต่างระดับชั้น ดังนั้น หัวใจสำคัญของแนวทางนี้คือการเน้นย้ำถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำและผู้สนับสนุนครูในทุกมิติ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียนตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่เกาะได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการศึกษาบนพื้นที่เกาะ ควรผสมผสาน หลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน และเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู และการส่งเสริมบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักเรียนในพื้นที่เกาะ

4. กรณีตัวอย่าง /แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในฟิลิปปินส์ ด้านคุณภาพการศึกษาในฟิลิปปินส์ไม่ได้จำกัดในด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การขาดแคลนครูที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนโดยตรง นอกจากนี้ หลักสูตรที่นำมาจากสหรัฐอเมริกาไม่ได้ถูกปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมฟิลิปปินส์ รวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลที่ยังไม่เพียงพอ แม้จะมีการลงทุนไปมากแล้วก็ตาม จากประสบการณ์ 25 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า แม้โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาจะถูกสร้างขึ้น แต่สิ่งที่ต้องเร่งแก้ไขคือ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การพัฒนาคุณภาพบุคลากรครู และการหาทางออกที่ยั่งยืนสำหรับปัญหาด้านภาษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับการศึกษาให้สามารถพัฒนาเยาวชนได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างแท้จริง (Counts, 1925)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในฟิลิปปินส์ ปัจจัยฐานะทางสังคมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามากกว่าทรัพยากรของโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยเด็กจากครอบครัวรายได้น้อยและมีหัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาน้อยจะมีโอกาสเข้าเรียนน้อยกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนี้ เด็กผู้หญิงมีแนวโน้มเข้าเรียนสูงกว่าเด็กผู้ชาย และเด็กผู้ชายที่ต้องทำงานมักจะไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงมีการเสนอให้ปรับปรุงนโยบายและโครงการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Maligalig, 2010)

การศึกษาในหมู่เกาะแปซิฟิก เผชิญกับความท้าทายจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและระบบการศึกษาแบบตะวันตกที่เข้ามา ซึ่งสร้างความขัดแย้งกับความคาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการการศึกษาแบบวิชาการเพื่อโอกาสในการทำงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา แนวทางแก้ไขโดยการปรับ

หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพครู และส่งเสริมการศึกษานอกระบบ รวมถึงความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถพัฒนาเยาวชนได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างยั่งยืน (Baba, 1985)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในฟิลิปปินส์และหมู่เกาะแปซิฟิกไม่ได้มีเพียงแค่ปัญหาด้านภาษา แต่ยังรวมถึงการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ หลักสูตรที่ไม่เหมาะสม และงบประมาณที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านฐานะทางสังคมยังส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างมาก การแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัย การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาครู การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

5. โอกาส อุปสรรค ความท้าทาย ปัจจัยความสำเร็จ

สุขานา ชวนะสุพิชญ์ (2562) สรุปไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบ ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองและชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง การบริหารการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากประชาชน เนื่องจากการเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองด้วย

นันทชัย แอบู (2566) ได้กล่าวไว้ว่า หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรม และพัฒนาครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับ ประถมศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษาไปใช้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มี ประสิทธิภาพสามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครู ประถมศึกษาได้โดยในการนำรูปแบบไปใช้จะต้องมีความต่อเนื่อง ครบกระบวนการ ซึ่งกระบวนการพัฒนามีทั้ง ช่วงระยะของการพัฒนาในห้องฝึกอบรม และช่วงระยะของการพัฒนาโดยใช้ การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ที่มีชั้นเรียนของครูเป็นฐานผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และหน่วยงานต้นสังกัด เขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา ควรพิจารณานำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษ ที่ 21 ของครูประถมศึกษาไปใช้เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและ พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการประเมิน สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

ประพันธ์ ปานแต่ง และสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2567) สภาพแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ แบบคละชั้น เรียน ในโรงเรียนพื้นที่เกาะ ด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการนิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุนเพื่อ การดำเนินงานการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการประเมินผลแนวทางการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียน โรงเรียนพื้นที่เกาะสามารถนำไปขยายผลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้นต่อไป และผู้บริหารของโรงเรียนที่อยู่ในบริบทใกล้เคียง กับโรงเรียนพื้นที่เกาะ สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนแก้ไขส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียน การสอนแบบคละชั้นได้

โรงเรียนในพื้นที่เกาะเผชิญกับความท้าทายหลัก 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การสอน ปัจจัยสนับสนุน และการประสานงาน การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน ของผู้บริหาร ครู และชุมชน โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและก้าวข้ามข้อจำกัดได้ อย่างเหมาะสม

6. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ

การบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะเป็นความท้าทายที่ซับซ้อน และมีลักษณะเฉพาะ โดยเผชิญกับความท้าทายหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ การสอน ปัจจัยสนับสนุน และการประสานงาน โดยมีอุปสรรคสำคัญจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ห่างไกล การคมนาคมที่ยากลำบาก และทรัพยากรที่จำกัด ทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำลง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ และผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นจริง โดยต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและนำนวัตกรรมมาใช้ รวมถึงให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในทุกๆ มิติ การบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะจะประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารต้องเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและก้าวข้ามทุกข้อจำกัดได้อย่างยั่งยืน จึงได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ

ที่	แนวทาง	รายละเอียด
1	เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์และการเปลี่ยนแปลง	ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและนำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนารูปแบบการบริหารที่ยืดหยุ่นและนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับข้อจำกัดเฉพาะของพื้นที่ได้
2	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น
3	ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู	ผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศภายในและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ โดยเฉพาะทักษะการสอนที่จำเป็น
4	สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย	ผู้บริหารต้องเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

การบริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะเป็นความท้าทายจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และทรัพยากร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการเปลี่ยนแปลง โดยควรเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง พัฒนาคูอย่างต่อเนือ่ง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนพื้นที่เกาะ

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ บุญสุรีย์. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชุตินาพร เขาวนัไว. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี.วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 3(1), 19-28.
- นันตชัย แอบู. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กบนพื้นที่เกาะเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. <http://publish.vichakan.net/show/998>
- เบญจพร สุคนธร และคณะ. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารบริหาร การศึกษา มศว, 19(36), 52-64.
- ประพันธ์ ปานแต่ง และสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2567). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียน ในโรงเรียนพื้นที่เกาะ ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 8(3), 833-843.

- พงษ์นรินทร์ อินตะ. (2560). พฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สราวุธ ปัดตั้งทนาง และคณะ. (2568). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 5(1), 22-30.
- สุชานา ชวนะสุพิชญ์. (2562). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศนิวซีแลนด์: การวิเคราะห์และแนวทางประยุกต์ใช้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(2), 19-34.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *คู่มือการคัดกรอง โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่เกาะ)*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุบล หนูฤกษ์. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐานโรงเรียนในเครือข่ายเกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(1), 328-341.
- Baba, T. L. (1985). Education in the Pacific islands.
- Counts, G. S. (1925). Education in the Philippines. *The Elementary School Journal*, 26(2), 94-106.
- Maligalig, D. S., Caoli-Rodriguez, R. B., Martinez, A., & Cuevas, S. (2010). Education outcomes in the Philippines. *Asian Development Bank economics working paper series*, (199).
- Vehachart, R., Wetviriyasakul, P., Srisakda, V., Tipdech, O., & Yangchin, S. (2024). Sufficiency economy learning centers in Satun province's island schools: A strategic approach to curriculum management for career competency. *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(2), e3398-e3398.